ב: שבעת ימים פרק ראשון יומא

ואימא צוה [צוה] דיום הכפורים דכתיב [1]ויעש כאשר צוה ה' את משה דנין צוה דלפני עשיה מצוה דלפני עשיה ואין דנין צוה דלאחר עשיה מצוה דלפני עשיה ואימא צוה דקרבנות דכתיב [2]ביום צותו את בני ישראל דנין צוה מצוה ואין דנין צותו מצוה ומאי נפקא מינה [א]והתנא דבי רבי ישמעאל [3]ושב הכהן [4]ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה הני מילי היכא דליכא דדמי ליה אבל היכא דאיכא דדמי ליה מדדמי ליה ילפינן לכפר אלו מעשה יום הכפורים ואימא כפרה דקרבנות מי ידעינן הי כהן מתרמי דבעי ליה פרישה אמרי אלמה לא ניבעי ליה פרישה לכוליה משמרת בית אב דנין דבר שקבוע לו זמן מדבר שקבוע לו זמן לאפוקי קרבנות דכל יומא איתנהו ואימא רגלים דנין דבר שנוהג פעם אחת בשנה מדבר הנוהג פעם אחת בשנה לאפוקי רגלים דלאו פעם אחת בשנה נינהו ואימא רגל אחד וכי תימא לא ידעינן הי מינייהו אי חג המצות הואיל ופתח בו הכתוב תחלה אי חג הסוכות הואיל ומרובה מצותו אלא דנין פרישת שבעה ליום אחד מפרישת שבעה ליום אחד ואין דנין פרישת שבעה לשבעה מפרישת שבעה ליום אחד ואימא שמיני דפרישת שבעה ליום אחד הוא דנין דבר שאין קדושה לפניו מדבר שאין קדושה לפניו ואין דנין דבר שיש קדושה לפניו מדבר שאין קדושה לפניו ולאו קל וחומר הוא השתא דבר שאין קדושה לפניו בעי פרישה דבר שיש קדושה לפניו לא כל שכן אמר רב משרשיא לא הזה כתיב כזה רב אשי אמר מי איכא מידי דעיקר רגל לא בעי פרישה טפל דידיה בעי פרישה ואפילו למאן דאמר שמיני [ב]רגל בפני עצמו הוא הני מילי לענין פז"ר

ואימא צוואה דקרבנות. להצריך כל כהן העובד במקדש פרישה לקרבנות לבור: **זו היא שיבה וזו היא ביאה.** לדון גזירה שוה זו מזו מה שיבה חולץ וקוצה וטח אף ביאה חולץ וקוצה וטח: **ואימא כפרה דקרבנות.** כגון קרבנות יחיד דכתיב בהן בכמה מקומות וכפר עליו הכהן: א) **מי ידעינן הי מתרמי.** והלא ע"י פיים היו עובדין כדאמרינן לקמן (דף כב.): הכי גרסינן **אמרי אלמה לא ניבעי פרישה לכולה משמרת בית אב.** אלמה לא בתמיה אינך יכול לומר כהן פרישה הרי יש לומר על כל בית אב של משמרת החלוקין לימי שבת לשמש איש יומו שיפרשו כל בית אב שבעת ימים קודם היום הקבוע לו: **דבר הקבוע לו זמן.** יוה"כ מדבר הקבוע לו זמן המלואים שנאמר (שמות מ) ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים וגו' והוא היה שמיני למילואים: **הנוהג פעם אחת בשנה.** מלואים פעם אחת הוא דהוו בשנה: **אי חג המצות.** כלומר יש לך לומר שעל חג המצות נאמר הואיל ופתח בו תחילה בכל מקום או על חג הסוכות הואיל ומרובה מצותו בסוכה ולולב וערבה וניסוך המים: **ליום א'.** בשביל יום שמיני לבדו: **ואימא שמיני.** עצרת: **הזה כתיב.** כאשר עשה ביום הזה: **כזה.** לא הצריך פרישה אלא לדוגמתו:

ואימא צוה צוה דיוה"כ. וא"ת לישני א"כ כל הני קראי למה לי צוה לעשות לכפר ואין נראה לתרץ דהשתא הדר ביה מדרשא דלעשות ולהכי צריכי תרוייהו דאי מלכפר לחודיה ה"א כפרה דקרבנות ואי מצוה לחודיה ה"א פרה נמי להכי כתב תרוייהו דהא מ"מ אכתי תיקשי לך לישני הכי דלא הדר ביה מלעשות ועוד אי הדר ביה ה"ל למימר אלא ולקמן (דף ג:) נמי מוכח דלא הדר ביה מלעשות דכי קאמר ריב"ל מתני תרתי קאמר לעשות זה מעשה פרה אלמא דלעולם לא הדר ביה מדרשא דלעשות וי"ל דה"פ מ"מ לא נפקא לן מקרא אלא פרה ויוה"כ אימא צוה זה יוה"כ ואייתר לן לעשות לכפר ונדרוש לעשות זה מעשה פרה לכפר אלו קרבנות דכתיב בהו כמה זימנין לכפר גבי חטאות ואשמות וליכא למימר א"כ לישתוק מצוה ונידרוש פרה מלעשות ויוה"כ וקרבנות מלכפר דהכי הוי סברת המקשה בסמוך דהא ליתא דאי לא כתב צוה הוה דרשינן לכפר לעשות תרוייהו זה יוה"כ כדפריך לעיל אימא כוליה קרא ליוה"כ והשתא פריך שפיר אימא צוה זה יוה"כ לעשות זה פרה לכפר אלו קרבנות ואם תאמר אם כן לא ליכתוב אלא צוה לכפר ועל כרחך נידרוש צוה זה פרה לכפר זה יוה"כ וקרבנות כסברת המקשה בסמוך דפריך ואימא לכפר אלו קרבנות אלמא דמלכפר דריש יוה"כ וקרבנות דאי דרשת צוה זה יוה"כ לכפר אלו קרבנות אבל פרה לא אם כן צוה למה לי מלכפר הוה נפקא לן שפיר יוה"כ וקרבנות וי"ל אי לא הוה כתב אלא צוה לכפר ה"א יוה"כ לחודיה דכתיב ביה צוה לכפר ודמי ליה טפי מקרבנות אבל השתא דכתב לעשות וצריכין אנו לרבויי פרה מלעשות אע"ג דלא דמיא כולי האי למלואים א"כ נימא נמי דנרבי מלכפר קרבנות דלאו למעוטי קרבנות אלא לרבויי דלא תימא לעשות לכפר זה יוה"כ ותו לא כדפריך מעיקרא ולהכי כתב צוה לרבות יום הכפורים ואייתרו לעשות לכפר לפרה וקרבנות אי נמי נ"ל לפרש אימא צוה לעשות זה יוה"כ דכתב ביה ויעש וכתיב ביה צוה אבל פרה לא דלא כתב בה לשון עשייה ולכפר זה קרבנות ואיצטריך לעשות כדי למעט פרה דאי לא כתב אלא צוה לכפר ה"א צוה זה פרה ויוה"כ דהי מינייהו מפקת להכי כתב לעשות לאשמועינן דווקא צוה שכתב אצלו עשייה כמו יוה"כ לאפוקי פרה דלא כתב בה עשייה ומשני דנין צוואה שלפני עשייה כו' כלומר אע"ג דלא כתב בפרה לשון עשייה טפי עדיפא למילף מהתם דצוה שלה כתב מקמי עשייה דידיה דבתר צוה כתב ויקחו אליך פרה וכל דיני עשייה לאפוקי יוה"כ דדיני עשייתו כתיבא ברישא והדר כתב צוה ותירוץ זה נ"ל יותר מן הראשון וא"ת ולדברי המתרץ דמשני דמדדמי ליה ילפינן למאי איצטריך צוה לעשות לכפר לא הוה צריך למיכתב אלא צוה לכפר ונידרוש צוה זה פרה לכפר זה יוה"כ ואי פרכת אימא צוה זה קרבנות לישני דנין צוה מצוה ואין דנין צותו מצוה יש לומר אי לא כתב אלא צוה לכפר ה"א ע"כ צוה זה יוה"כ כיון דאידי ואידי פרישה לקדושה ולא הוה אמרינן זה פרה דפרישותה לטהרה ולא הוה מצי לשנויי כדשנינן דנין צוואה דלפני עשייה מצוואה דלפני עשייה דאדרבה כיון דבמלואים לא הוי כתב לעשות לא הוה ליה צוואה דלפני עשייה אלא לאחר עשייה כאשר עשה צוה כמו ביוה"כ ויעש כאשר צוה להכי איצטריך לעשות ואי לא כתב אלא צוה לעשות ה"א זה פרה דגמרינן צוה דלפני עשייה מצוה דלפני עשייה לאפוקי יוה"כ דלאחר עשייה ואי לא כתב אלא לעשות לכפר ה"א לכפר זה יוה"כ לעשות זה קרבנות דפרישתו לקדושה אבל פרה לא דנין כפרה ונין בקרבנות לא כתב לעשות אלא מייתורא דרשינן מלעשות לרבות וטפי הוה מסתבר לרבויי קרבנות להכי כתב צוה זה פרה אי נמי ה"א לעשות לכפר כוליה קרא ביוה"כ כדפריך הגמרא לעיל ומיהו יותר נראה לי לומר דהדר ביה מדרשא דלעשות ולא דריש אלא צוה לכפר ומתרצי קושיא טובא שכתבתי ומה שהקשיתי דלא הדר ביה מלעשות לא קשיא דע"כ הדר ביה דמלעשות היכי משמע זה מעשה פרה והא לא כתב בפרה לעשות והא דלא קאמר אלא משום דלא הדר ביה לגמרי אלא ה"ק רבי יוחנן צוה לעשות לדורות בפרה ומלעשות לא דריש מידי אלא משום דאי לא [הוה] כתב לעשות אלא צוה [לא] הוה נפקא לן פרה כמו בתר דכתב לעשות דנפקא לן פרה מדכתב בה צוואה לפני עשייה כמלואים: **הנ"מ** היכא ג)(דאיכא) דדמי ליה. בכמה דוכתי משני הכי ובפ"ק דמנחות (דף ד. ושם) פריך ניגמר עונו דאשם מעון דחטאת ליפסול שלא לשמן וכו' עד והא תנא דבי ר' ישמעאל ושב הכהן ובא הכהן ולא משני כי הכא וי"ל דסמיך אועוד ניגמר עונו מעונו דשמיעת קול וכן בפ' המפלת (נדה דף כב: ושם) גבי יולדה דלא משני הכי דסמיך אועוד ניגמר בריאה מבריאה וקשה דביבמות פ' כילד (דף יז:) גבי דנין אחים מאחים משני כי הכא הנ"מ היכא ד)דליכא דדמי ליה אע"ג דהדר פריך ולילף אחוה אחוה מלוט וי"ל דהתם לא שייך למיפרך ועוד ליליף אחוה מלוט משום דלא דמיא ההיא פירכא לקמייתא דמעיקרא פריך ולילף מעריות ונימא אפילו אשת אחיו מאמו מיהו אשת בן אחיו לא והדר פריך ליליף מלוט דאפילו אשת בן אחיו ולהכי אי לא הוה משני הנ"מ היכא דליכא דדמי ליה הוה צריך למיפרך בלשון ועוד כדפריך בפ"ק דמנחות ובפרק המפלת וכיון דלא הויא הקושיא השניה מעין הראשונה לא שייך למיפרך ועוד: **אימא** כפרה דקרבנות. פירוש דשאר קרבנות נמי ניבעי פרישה אבל אין לפרש דקרבנות דוקא דהא יוה"כ נמי פרישה דקרבנות הוא: **דנין** דבר שאין קדושה לפניו. אע"ג דשבת לפניו הוא לא קחשיב י"ט דתלי בב"ד אבל קדושת שבת קביעא וקיימא ואידי ואידי יש קדושת שבת לפניו:

פז"ר

תורה אור

1. וְהָיְתָה זֹּאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטֹּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה: ויקרא טז לד
2. אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינָי בְּיוֹם צַוֹּתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קָרְבְּנֵיהֶם לַייָ בְּמִדְבַּר סִינָי: ויקרא ז לח
3. וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבָּיִת: ויקרא יד לט
4. וּבָא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בַּבָּיִת צָרַעַת מַמְאֶרֶת הִוא בַּבַּיִת טָמֵא הוּא: ויקרא יד מד

רבינו חננאל

ואימא צואה דיום הכפורים היא, כדכתיב ויעש כאשר צוה ה'. ודחינן דנין צוה דלפני עשיה דכתיב צוה ה' והדר כתיב לעשות, ובפרה נמי כתיב אשר צוה ה' ואחר כך כתיב ויקחו אליך פרה, לאפוקי יום הכפורים דעשיה קמיה צוה כתיבה, ואימא צואה דקרבנות דכתיב ביום צותו את בני ישראל, והדר כתיב להקריב את קרבניהם....

תוס' ישנים

זה פרישתו לקדושה ואחיו הכהנים נוגעים בו וזה פרישתו לטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעים בו ומטמאה למטמאין אותו כנגיעתן משום דבגדי אוכלי קודש מדרס לחטאת ואפילו שמרו עצמן על טהרת חטאת ואומר רבינו הזקן יכולים היו חכמים לעשותן כטמאים ויהיה הכירא בטבילתו לצדוקים כיון שהצריכוהו טבילה מחמת שנטמאוהו כטמא מת ביום השביעי שלו שצריך הערב שמש וא"ת מ"מ כתנינא (דף כג.) גבי שפופרת אמרינן שמטמאיהו כטמא מת ביום שביעי שלו אע"פ שלא היו מטמאין אותו יכולין לא רצו לעשותו כטמא מת אלא ע"י סמיכת אחיו הכהנים וי"ל דשאני התם דמפרסם דליכא חשש משום ליגזרה דעם הארץ אבל כאן היה מוחזק טהור יותר משאר אחיו הכהנים שלא היו רשאין ליגע בו וא"ת למה לא היו נוגעים בו כל ששה ימים והא בלא"ה היו מטמאין אותו מפני הזאה שהיו מזין עליו דהא דמזה ומזין עליו טהור הויא כשצריך הזאה מן התורה אבל הכא משטהור הוא מן התורה הזאה מטמאתו וי"ל שעד הערב לא היה מקבל הזאה לפי שכל היום היה עוסק עבודה כדלקמן בפירקין (דף יד:) ואם היו נוגעין בו שוב לא היה יכול לעמוד כיון דשויוהו רבנן כטומאה לגביה ואחר הזאה וטבילה נמי לא היו יכולין ליגע בו שא"כ היה צריך לחזור ולטבול קודם מסכה שטמאוהו ואפילו בין הזאה לטבילה נמי לא היו יכולין ליגע בו שלא יטמאו ליגע

מסורת הש"ס

א) ערכין נח. יבמות יז: נזיר ה. מכות יג: הוריות ח: מנחות ד. מה: חולין פה. בכורות לב. נדה כב. ב) סוכה מח. וש"נ, ג) [צ"ל דליכא], ד) [צ"ל דליכא].

הגהות מהר"י לנדא

א) רש"י ד"ה מי ידעינן וכו'. נ"ב עי' לקמן דף כו ע"ב ברש"י ד"ה אם לנה להקריב. ועי' מה שנרשם שם על הגליון:

מוסף רש"י

ושב הכהן ובא הכהן. כלומר ילפינן גזרה שוה משיבה לביאה כמו דהוו תרוייהו שיבה או תרוייהו ביאה (נדה כב:) דלאע"ג דלא דמו קראי להדדי, כיון דתרוייהו בביאת כהן משתעי דיינינן בהו גז"ש (יבמות יז: ועי' רש"י ערובין נא. בארוכה).

תוס' ישנים (המשך)

ליגע בו שלא יטמאוהו וי"ל לפי מה שתירץ לעיל אתי שפיר וה"פ שלא יטמאו אותו אחיו הכהנים ולא יוכל לעמוד כל אותו היום ופריך בגלא זה אינו טמא מחמת הזאתו וא"כ לכל הפחות לאחר הזאה יגעו בו ומשני שלא יטמאו אחיו הכהנים ולפי זה לא הוצרכנו למה שפירש לעיל שלא היו נוגעין בו אחר הזאה פן יבאו ליגע בו קודם הזאה אלא הטעם הוא כמו שתירץ בירושלמי שלא יטמאו אחיו הכהנים: בי היכי דתיהוי ליה הכירא. שיהא לעשות הזאתיה לשמה: אימא כוליה קרא ביוה"כ הוא דכתיב. ולעשות הוא דמיה דקרא כלומר לעשות פרישה בשביל יום כפרה (וע"כ שייך לעיל): ואימא צוואה דיוה"כ. אם נפרש דפ"ק ואימא צוואה דיוה"כ ואתא כוליה קרא לענין לפרוש קודם יוה"כ כג"ש דצוה צוה קשה דא"כ לכפר למאי אתא וא"ת שבא ללמוד על הג"ש שלא נדונה על פרישת פרה א"כ לשתוק קרא מכולהו צוה ולא לכתוב כ"א לכפר לכך נראה לדברי המפרש ואימא נמי צוואה דיוה"כ שצריך לעשות פרישה אחרי יוה"כ שכתב צוה אחר עשייה ולכפר בא לדרוש פרישה לפני יום הכפורים והפסוק דמיירי בלשון כפרה מוכיח שאין לדרוש שום דבר מאותו פסוק אלא לענין יוה"כ נ"ל מ"מ ודי פירש דלייתר ליה ולמימר צוואה דקרבני' ולכפר יבא לדרוש על פרישת יוה"כ לכפר על כפרה דקרבנות והפסוק דמפיק בלשון לכפר מוכיח שאין לדורשו אלא כפרה כדפרישית ולעולם בפרישה דלפני יום הכפורים מיירי ואם לא היה אומר אלא לכפר לחוד לא הייתי דיוה"כ אלא כפרה דיום הכפורים כדאפרש בסמוך: אבל היכא דליכא דדמי ליה

בו קודם הזאה ואחר טבילה שאז היה טמא כדתנן סמכו ידיו עליו ואמרו לו כד טבול כו' קשה לי מירושלמי [illegible]

מדדמי ליה ילפינן. וכן מתרץ בערכין פרק מי שהוציאוהו (דף נח.) אבל בפ"ק דמנחות (דף ד.) ובפרק המפלת בנדה (דף [illegible]

א) נ"ל דהוריות דף ח.